مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی سمنان- جلد ۵، ویژه‌نامه آموزش پزشکی، پائیز و زمستان ۱۳۸۲

ارزیابی درون‌گروهی بخش فیزیولوژی دانشگاه علوم پزشکی سمنان

علی رشیدی‌پور* (Ph.D)، عباسعلی وفایی (Ph.D)، عباسعلی طاهریان (M.D)، حسین میلادی‌گرجی (M.Sc)، مرتضی جراحی (M.Sc)، حسینعلی صفاخواه (M.Sc)، حسن صادقی (B.Sc)

دانشگاه علوم پزشکی سمنان، دانشکده پزشکی، بخش فیزیولوژی

چکیده

سابقه و هدف: مطالعات گذشته نشان داده که با انجام ارزیابی درونی در هرگروه آموزشی می‌توان به نحو مطلوب به کاستی‌ها پی برد و بر اساس آن در جهت بهبود کیفیت امور آموزشی گام برداشت. از آن‌جا که تاکنون هیچ ملاک و معیار مشخصی برای ارزیابی بخش، به ویژه فیزیولوژی مطرح نشده است و اعمال استانداردهای خارجی نیز در محیط‌های آموزشی‌داخلی چندان مناسب به نظر نمی‌رسند، هدف این مطالعه ارزیابی درونی گروه آموزشی فیزیولوژی دانشگاه علوم پزشکی سمنان به‌منظور رسیدن به راه‌کارهای اساسی در جهت ارتقاء کیفیت آموزشی می‌باشد.

مواد و روش‌ها: در این مطالعه ابتدا با استفاده از الگوی اعتباربخشی و الگوی تسهیل تصمیم‌گیری (CIPP)، عوامل مورد ارزیابی توسط اعضاء هیأت علمی گروه شناسایی شد و سپس ویژگی‌های وضعیت مطلوب و استاندارد و نشان‌گرهای آن تدوین شد. سپس بر اساس عوامل چهارگانه: فرایند آموزشی، پژوهشی، تجهیزات و فضای آموزشی و تشکیلات گروه، پرسشنامه تهیه شد. در پرسشنامه‌ها براساس مقیاس لیکرت رتبه‌های عالی، خوب، متوسط، ضعیف و خیلی ضعیف در نظر گرفته شد و امتیازات (۵-۱) برای آن‌ها منظور گردید. جامعه مورد ارزیابی شامل کلیه اعضای هیأت علمی (۶ نفر)، دانشجویان ۳ دوره پزشکی (۸۶ نفر)، امکانات فیزیکی بخش فیزیولوژی و فرایند آموزش و پژوهش بوده است. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها امتیازات به دست آمده از آن‌ها مورد سنجش قرار گرفت و سپس با معیارهای گورمن [(بسیار قوی = ۵ - ۴/۵۱)، (قوی = ۴/۵ - ۴)، (خوب = ۳/۹۹ - ۳/۶)، (بیش از رضایت‌بخش = ۳/۵۹- ۳)، (رضایت‌بخش = ۲/۹۹ - ۲/۵۱)، (مرزی = ۲/۵۰ - ۲) و (غیررضایت‌بخش = کمتر از ۲)] مقایسه شد.

یافته‌ها: نتایج نشان می‌دهند که در گروه، فرایند آموزشی به ترتیب در مورد دانشجویان و اعضاء هیأت علمی ۲۱٪ و ۲۶/۶٪ از پرسشنامه‌ها "عالی"، ۳۹٪ و ۳۸/۸٪ "خوب" و ۲۰٪ و ۲۳٪ "متوسط" و ۱۸٪ و ۱۰٪ "ضعیف" بود. با توجه به رتبه‌بندی گورمن، گروه در امور آموزشی از نظر دانشجویان و استادان رتبه "بیش از رضایت‌بخش" (به ترتیب ۳/۴۳ و ۳/۷۴) و در خصوص امور پژوهشی نمره ۴/۲۶ ،"قوی" را کسب کرده است. در مورد تجهیزات و فضاهای آموزشی، امتیازات کسب شده از پرسشنامه‌ها، نشان دهنده ۱۲/۸٪ "عالی"، ۳۸٪ "خوب"، ۲۱٪ "متوسط" و ۱۸٪ "ضعیف" می‌باشد، که بر اساس رتبه‌بندی گورمن از نظر هر دو گروه فوق رتبه "بیش از رضایت‌بخش" (۳/۴۳) به دست آمده است. از نظر دانشجویان، تشکیلات گروه "خوب" (۳/۶۳) است. در بررسی کل بخش فیزیولوژی رتبه "بیش از رضایت‌بخش" کسب می‌نماید.

نتیجه‌گیری: یافته‌های فوق نشان می‌دهند که از دید دانشجویان و اعضای هیأت علمی گروه وضعیت "خوب" داشته، ولی در برخی‌موارد بخش فیزیولوژی نیاز به ارتقاء سطح آموزش و جبران نقطه ضعف‌های خود نیز دارد.

واژه‌های کلیدی: ارزیابی، ارزیابی درونی، بخش فیزیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی سمنان

* نویسنده مسئول. تلفن: ۰۲۳۱-۳۳۳۲۰۸۰، نمابر: ۰۲۳۱-۳۳۳۱۵۵۱، Email: rashidy-pour@sem-ums.ac.ir

[Downloaded from koomeshjournal.semums.ac.ir on 2024-04-23]

مقدمه

برای ارتقای کیفیت هر واحد آموزشی و در جهت این که واحد مربوطه به بهترین روش‌ها و اصول اداره شود، لازم است به طور مستمر مورد ارزیابی قرار گیرد [۴،۱]. ارزیابی، بهترین وسیله و ابزاری است که با آن می‌توان ضمن به‌دست آوردن اطلاعات مربوط به هر واحد، به نقایص و کمبودهای احتمالی آن پی برد و برای رفع نقایص، برنامه‌ریزی مناسبی انجام داد [۸،۴]. انجام ارزیابی در هر واحدی قابل اجرا است و معمولاً به دو صورت ارزیابی درون‌گروهی و ارزیابی برون‌گروهی‌صورت می‌گیرد. در ارزیابی درون‌گروهی، افراد شاغل در همان گروه با به دست آوردن اطلاعات و مدارک مورد نیاز به بررسی و تجزیه و تحلیل آن‌ها پرداخته و به نواقص و کمبودهای احتمالی موجود در بخش پی می‌برند. اما در ارزیابی برون‌گروهی، معمولاً از افرادی استفاده می‌شود که مربوط به آن بخش نبوده و خارج از مجموعه هستند [۹،۴]. بدیهی است هرچه نتایج حاصله از دو ارزیابی فوق به هم نزدیک‌تر باشد نشان از این دارد که ارزیابی دقیق‌تر، آگاهانه‌تر و سالم‌تر انجام شده و نتایج حاصله نیز از اعتماد بیشتری برخوردار است. امروزه ارزیابی به‌خصوص در مراکز آموزشی در تمام دنیا از مسایل رایج و متداولی است که با توجه به لزوم پیشرفت علم و دانش در سراسر گیتی، هر واحد آموزشی ملزم است تا خود را با اطلاعات روز تطبیق داده و بتواند پا به پای مراکز آموزش‌عالی دیگر که همواره در یک رقابت سالم و سازنده هستند در عرصه علم و دانش اظهار نظر و اظهار وجود نماید. بدیهی است که یکی از بهترین روش‌های به روز کردن هر واحدی، یافتن نقاط قوت و ضعف و برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت و حمایت از نقاط قوت است که این امر به غیر از ارزیابی درست و اصولی امکان‌پذیر نیست [۱۳،۱۲،۱۱،۴].

هدف ارزیابی آموزشی، بهبود کیفیت آموزش و استفاده بهینه از امکانات موجود است. با توجه به این‌که هر واحد آموزشی از عناصری از قبیل هیأت علمی، پرسنل، دانشجو و امکانات تشکیل شده است و با ارزیابی هرعنصر به تنهایی و در نهایت ارزیابی همه عناصر موجود در یک مجموعه آموزشی می‌توان گام‌های مؤثری در پیشرفت آن واحد برداشت. آن‌چه که در یک محیط آموزشی بیش از همه موارد دیگر به چشم می‌آید نتیجه‌ای است که از آن واحد نصیب جامعه می‌شود یعنی دانش‌آموختگان آن مجموعه می‌باشند که باید از جمیع جوانب، به‌خصوص از نظر آموزش و پژوهش از کیفیت خوبی برخوردار باشند.

بنابراین انجام ارزیابی درونی در هر سیستم و گروه آموزشی امری خطیر و ضروری به نظر می‌رسد. بر این اساس در این ارزیابی فرایندهای آموزشی، پژوهشی، تجهیزات و فضاهای فیزیکی و تشکیلات گروه فیزیولوژی دانشگاه علوم پزشکی سمنان مورد مطالعه قرار گرفتند.

روش پژوهش

۱- معرفی واحد آموزشی. دانشگاه علوم پزشکی سمنان دانشگاه نوپایی است که از ۴ دانشکده تشکیل شده و در ۱۹ رشته فیزیولوژی (کارشناسی ارشد)، پزشکی، بهداشت، توان‌بخشی و پیراپزشکی دانشجو تربیت می‌کند. دانشکده پزشکی از سال ۶۷ با پذیرش دانشجوی پزشکی شروع به کار نموده و تا کنون ۷ دوره در رشته پزشکی، فارغ‌التحصیل داشته است. از سال ۱۳۷۲ نیز در۴ رشته تخصصی اقدام به پذیرش دستیار نموده است. گروه فیزیولوژی دانشکده پزشکی از ابتدای تشکیل دانشگاه به طور مستمر مشغول به کار بوده است. در حال حاضر آموزش سالیانه ۳ دانشجوی کارشناسی ارشد فیزیولوژی، ۴۰ دانشجوی پزشکی و ۲۵۰ دانشجو در رشته‌های مختلف توان‌بخشی، پرستاری، پیراپزشکی و بهداشت را به عهده دارد. اعضای هیأت علمی گروه متشکل از یک دانشیار، یک استادیار، دو دانشجوی دکتری بورسیه و سه مربی است که مشغول به تدریس و پژوهش می‌باشند. هم‌چنین یک نفر به عنوان کارشناس‌آزمایشگاه فیزیولوژی و یک نفر نیز به عنوان تکنسین آزمایشگاه، اساتید را در روند آموزشی و پژوهشی یاری می‌نمایند. اعضای هیأت علمی این گروه ضمن

[Downloaded from koomeshjournal.semums.ac.ir on 2024-04-23]

تدریس تمام واحدهای دروس فیزیولوژی تئوری و عملی، در زمینه‌های تحقیقاتی با دانشجویان فیزیولوژی کارشناسی‌ارشد، پزشکی و توان‌بخشی همکاری نزدیک داشته و راهنمایی پایان‌نامه‌های دوره‌های مختلف را انجام می‌دهند. مدیر گروه فیزیولوژی دانشیار بوده و ۱۳ سال سابقه تدریس و پژوهش را دارا می‌باشد. از لحاظ ساختار فیزیکی و فضاهای آموزشی، مساحت کل گروه ۲۴۲۵ مترمربع می‌باشد که مشتمل بر یک باب کلاس اختصاصی، یک اتاق کنفرانس، یک آزمایشگاه بزرگ، یک اتاق رایانه، هفت اتاق اساتید، شش آزمایشگاه اختصاصی جهت انجام پروژه‌های تحقیقاتی و دو باب انبار جهت نگهداری مواد و وسایل می‌باشد.

۲- اهداف و عوامل مورد ارزیابی. در این طرح از الگوی اعتباربخشی استفاده شده است [۵]. اهداف این طرح بر اساس ۴ دسته اهداف آموزشی، پژوهشی، تجهیزات (وسایل آموزشی) و فضاهای فیزیکی، تشکیلات سازمانی گروه فیزیولوژی و دانشجویان تنظیم گردید و برای تعیین وضعیت گروه در رسیدن به اهداف کلی و جزئی به طور جداگانه تنظیم و مورد سنجش قرار گرفت.

– **اهداف آموزشی.** اهداف آموزشی در بخش فیزیولوژی عبارت است از بررسی روند آموزشی در دروس فیزیولوژی سلول، قلب و عروق، گوارش، تنفس، کلیه و آب و الکترولیت، غدد درون‌ریز، اعصاب و فیزیولوژی عملی می‌باشد.

برای ارزیابی فرایند آموزش، ۲۲ پرسشنامه تنظیم گردید که این پرسشنامه‌ها توسط دانشجویان و نیز اعضای هیأت علمی تکمیل شد که به ۲ گروه تقسیم شدند: ۱۱ پرسشنامه نظرخواهی استادان در مورد دروس فیزیولوژی (۱۰۶ ملاک) و ۱۱ پرسشنامه نظرخواهی دانشجویان در مورد دروس فیزیولوژی (۱۰۶ ملاک) بوده است.

– **اهداف پژوهشی.** در این قسمت طرح‌های تحقیقاتی، راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه‌های دانشجویی در سطوح مختلف تحصیلی، انتشار مقالات و کتب علمی که توسط کادر آموزشی و پژوهشی انجام گرفته ارزیابی شدند.

برای ارزیابی این قسمت از ۱۴ ملاک که در قالب دو پرسشنامه که برای ارزیابی اعضای هیأت علمی و مدیرگروه در نظرگرفته شده بود استفاده شد.

– **تجهیزات و وسایل آموزشی و فضاهای فیزیکی.** کلیه امکانات موجود در بخش‌ها شامل وسایل سمعی و بصری، دستگاه‌های مورد نیاز در درس فیزیولوژی عملی و... مورد ارزیابی و بررسی قرار گرفتند [۷]. برای ارزیابی تجهیزات، وسایل آموزشی و اهداف آموزشی از ۶ پرسشنامه استفاده شد.

– **تشکیلات سازمانی گروه فیزیولوژی.** در این قسمت سابقه آموزشی و پژوهشی اعضای هیأت علمی، از جمله چاپ مقاله در نشریات داخلی و خارجی، شرکت و سخنرانی در کنگره‌های داخلی و خارجی، چاپ و تألیف کتاب و...، تعداد کادر آموزشی و پشتیبانی مورد ارزیابی قرار گرفت.

– **دانشجویان.** دانشجویان نیز از نظر معدل ورودی، تأهل، سهمیه ورودی، رتبه کنکور، سن، بومی بودن و... مورد ارزیابی قرار گرفتند.

برای ارزیابی این بخش ۶ پرسشنامه تنظیم گردید که به۳ دسته تقسیم شدند: ارزیابی‌اعضای هیأت علمی در بدو ورود و پس از شروع به کار (۳ پرسشنامه)، ارزیابی دانشجویان در بدو ورود و پس از گذراندن دروس فیزیولوژی (۲ پرسشنامه) و ارزیابی مدیر گروه (۱ پرسشنامه)؛ مجموعاً از طریق ۵۴ ملاک مورد ارزیابی قرار گرفتند. در نهایت برای ارزیابی کلیه فرایندهای فوق دو پرسشنامه شامل یازده ملاک از دانشجویان نظرخواهی شد.

۳ – تدوین نشان‌گرهای عوامل مورد ارزیابی. در ابتدا طی جلسات مختلف نشان‌گرها توسط اعضای هیأت علمی گروه با مطالعه کارشناسانه تعیین گردیدند و به دفعات مورد تجدید نظر قرار گرفتند، تا در نهایت به صورت نهایی تنظیم گردیدند. هر چند سعی شده است که ملاک‌های مورد نظر به گونه‌ای انتخاب شوند که دسترسی به اهداف فوق میسر باشد. این نشان‌گرها می‌توانند میزان موفقیت در رسیدن اهداف مورد نظر را به صورت نسبی نشان دهند. نشان‌گرهای مورد نظر در فرایندهای آموزشی عبارت بودند از: کسب حداقل

[Downloaded from koomeshjournal.semums.ac.ir on 2024-04-23]

۷۰٪ نمره بر اساس ملاک‌های تعیین شده در پایان ترم و آزمون جامع علوم پایه. نشان‌گرهای مورد نظر در فرایندهای پژوهشی، تشکیلات و ساختار فیزیکی بخش عبارت بودند از: دست‌یابی به حداقل‌های ممکن (کسب ۷۰٪ امتیاز از ملاک‌های تعیین‌شده) به ترتیب براساس ملاک‌های مورد نظر در پرسشنامه‌های مربوطه می‌باشد.

۴- جامعه و نمونه‌های مورد مطالعه. شامل کلیه دانشجویان پزشکی شاغل به تحصیل ۳ دوره (۸۶ نفر) که حدوداً دو سوم آن دختر و یک سوم آن پسر بودند (سن ۱۸ الی ۲۵ سال) و درس فیزیولوژی داشتند و به امتحان جامع علوم پایه معرفی شده بودند (۵۶ نفر) و اعضای هیأت علمی تمام وقت گروه که به صورت سرشماری وارد مطالعه شدند.

۵ - نحوه جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها. پس از توجیه جامعه مورد مطالعه، پرسشنامه‌ای حاوی متغیرهای مذکور در اختیار جامعه مورد مطالعه قرار گرفت و پس از ۲۴ ساعت جمع‌آوری گردید. برای رفع هرگونه ابهام، چندین سئوال باز در پرسشنامه مذکور مطرح شد.

اطلاعات به دست آمده توسط اعضای گروه از حالت کیفی به کمی تبدیل شده، میانگین هر یک از متغیرها به‌دست آمد و بر اساس روش گورمن رتبه‌بندی گردید [۶،۲] و با استفاده از آمار توصیفی بررسی شد.

تقسیم بندی امتیازات بر اساس جدول گورمن

بسیار قوی	۵ - ۴/۵
قوی	۴/۵۱ - ۴
خوب	۳/۹۹ - ۳/۶
بیش از رضایت‌بخش	۳/۵۹ - ۳
رضایت‌بخش	۲/۹۹ - ۲/۵۱
مرزی	۲/۵۰ - ۲
غیررضایت‌بخش	کمتر از ۲

نتایج

الف) بخش آموزشی. یافته‌های به‌دست آمده از ارزیابی۱۰۶ ملاک آموزشی، در ۱۱ پرسشنامه تنظیم گردیده است. جداول ۱ و ۲ نشان می‌دهند که میانگین کسب شده در کل دروس با رتبه‌بندی گورمن "خوب" است که از نظر دانشجویان، بالاترین رتبه مربوط به درس فیزیولوژی گوارش و از نظر اساتید هم مربوط به همین درس است؛ ولی کم‌ترین امتیاز از دیدگاه دو گروه فوق مربوط به درس فیزیولوژی تنفس است.

جدول ۱. بررسی اهداف آموزشی از دیدگاه دانشجویان به تفکیک دروس

موارد ارزیابی	تعداد ملاک	امتیاز	گورمن
فیزیولوژی:			
سلول	۹	۳/۸۲	خوب
قلب	۹	۳/۴۰	بیش از رضایت بخش
گردش خون	۹	۳/۴۵	بیش از رضایت بخش
گوارش	۱۱	۴/۱۰	قوی
خون	۴	۳/۱۵	بیش از رضایت بخش
تنفس	۱۱	۲/۶۰	رضایت بخش
کلیه و آب و الکترولیت	۱۲	۳/۸۲	خوب
غدددرون ریز	۱۱	۳/۵۶	بیش از رضایت بخش
اعصاب حسی	۱۱	۲/۶۷	رضایت بخش
اعصاب حرکتی	۱۰	۳/۷۴	خوب
فیزیولوژی عملی	۹	۳/۵۲	بیش از رضایت بخش
جمع و میانگین	۱۰۶	۳/۴۳	بیش از رضایت بخش

[Downloaded from koomeshjournal.semums.ac.ir on 2024-04-23]

جدول ۲. دیدگاه مدرسین در مورد اهداف آموزشی به تفکیک دروس

موارد ارزیابی	تعداد ملاک	امتیاز	گورمن
فیزیولوژی:			
سلول	۹	۳/۶۳	خوب
قلب	۹	۳/۷۹	خوب
گردش خون	۹	۳/۹۸	خوب
گوارش	۱۱	۴/۰۸	قوی
خون	۴	۴/۱	قوی
تنفس	۱۱	۳/۲۶	بیش از رضایت بخش
کلیه و آب و الکترولیت	۱۲	۳/۸۸	خوب
غدددرون ریز	۱۱	۳/۸۲	خوب
اعصاب حسی	۱۱	۳/۳۲	بیش از رضایت بخش
اعصاب حرکتی	۱۰	۳/۸	خوب
فیزیولوژی عملی	۹	۳/۵۱	بیش از رضایت بخش
جمع و میانگین	۱۰۶	۳/۷۴	خوب

ب) بخش پژوهشی. بررسی ۱۲ ملاک در نظر گرفته شده در پرسشنامه‌های ارزیابی اعضای هیأت علمی و مدیرگروه نشان‌دهنده این است که از وضعیت پژوهشی مناسبی برخوردار هستند. میانگین نمره به‌دست آمده در مورد اعضای هیأت علمی ۴/۲۶ است که بر مبنای جدول گورمن "قوی" و در مورد مدیر گروه ۴/۳۳، که بر مبنای جدول گورمن "قوی" است و با توجه به امتیازات فوق گروه رتبه "قوی" کسب کرده است.

ج) تجهیزات و فضاهای فیزیکی. همان طوری که در جداول ۳ و ۴ ملاحظه می‌شود از مجموع ملاک‌های مورد نظر در این خصوص گروه، رتبه "بیش از رضایت‌بخش" از نظر دانشجویان و از نظر اساتید کسب کرده است.

جدول ۳. نظریه دانشجویان در خصوص امکانات فیزیکی و تجهیزات آموزشی گروه فیزیولژی به تفکیک بخش

موارد ارزیابی	تعداد ملاک	امتیاز	گورمن
امکانات فیزیکی	۱۲	۳/۲۴	بیش از رضایت بخش
تجهیزات آموزشی	۱۹	۳/۳۰	بیش از رضایت بخش
کل	۳۱	۳/۲۷	بیش از رضایت بخش

جدول ۴. نظریه مدرسین در خصوص امکانات فیزیکی و تجهیزات آموزشی گروه فیزیولژی به تفکیک بخش

موارد ارزیابی	تعداد ملاک	امتیاز	گورمن
امکانات فیزیکی	۱۲	۳/۴۴	بیش از رضایت بخش
تجهیزات آموزشی	۱۹	۳/۳۸	بیش از رضایت بخش
کل	۳۱	۳/۴۲	بیش از رضایت بخش

د) تشکیلات گروه: براساس نتایج به دست آمده از پرسشنامه‌های مربوط به این قسمت، مدیر گروه نسبت به سایر اعضاء بالاترین رتبه و کل کادر آموزشی رتبه "خوب" کسب کرده است.

جدول ۵. نظریه دانشجویان در خصوص تشکیلات گروه فیزیولوژی

موارد ارزیابی	تعداد ملاک	امتیاز	گورمن
مدیر گروه	۲۶	۳/۷۵	خوب
اعضاء	۲۶	۳/۵۱	بیش از رضایت بخش
جمع و میانگین	۵۲	۳/۶۳	خوب

[Downloaded from koomeshjournal.semums.ac.ir on 2024-04-23]

ذ) به منظور بررسی دیدگاه دانشجویان در مورد تمام اهداف فوق به صورت اجمالی پرسشنامه‌ای با دوازده ملاک تهیه و در اختیار دانشجویان قرار داده شد که نتایج آن در جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶. نظریه دانشجویان در مورد روند کلی آموزش، تجهیزات و ساختار تشکیلاتی گروه

موارد ارزیابی	تعداد ملاک	امتیاز	گورمن
گروه فیزیولوژی	۱۲	۳/۸۰	خوب

بحث

نتایج نهایی ارزیابی درونی در بخش فیزیولوژی که در راستای ارتقاء کیفیت و ارزیابی نقاط ضعف و قوت طرح‌ها و برنامه‌ها انجام شده است در موارد مختلف به شرح ذیل می‌باشد:

– **امور آموزشی**. پاسخ‌های داده شده به ۱۰۶ پرسش، رتبه ۳/۵۸ را در این زمینه نشان می‌دهد، که با توجه به جدول گورمن نشان‌دهنده وضعیت "بیش از رضایت‌بخش" گروه است. اما در ۲۸٪ ملاک‌های آموزشی، گروه ناموفق بوده است (رتبه ۲ و کم‌تر از ۲). بررسی دقیق ملاک‌ها گویای این موضوع است که بالاترین رتبه، مربوط به درس فیزیولوژی گوارش (۴/۰۶ = قوی) و کم‌ترین آن مربوط به درس فیزیولوژی تنفس (۲/۶ = رضایت‌بخش) است. برای این رتبه‌ها عللی را به شرح زیر می‌توان ذکر نمود:

نحوه برقراری ارتباط مدرس مربوطه، نحوه تدریس و نوع درس که احتمالاً موجب نارضایتی دانشجویان در فرآیند آموزشی شده که خود تأثیر منفی در روند آموزش می‌گذارد. برای جبران مشکلات فوق، گروه فیزیولوژی، تدابیری به شرح زیر اتخاذ نموده است:

۱– برقراری نظم دقیق

۲– برگزاری کلاس‌های تئوری در ساعات اولیه روز

۳– تلاش استادان در تلفیق درس تئوری با عملی

۴– استفاده از وسایل کمک آموزشی

۵– توصیه به مدرس مربوطه در جهت بهبود روش تدریس

۶– برقراری ارتباط مناسب

۷– تجدید نظر در نحوه تدریس مانند:

الف) برنامه‌ریزی صحیح و داشتن طرح درس

ب) ارائه عناوین مورد بحث در شروع کلاس

ج) حفظ تداوم مطالب گفته شده در کلاس

د) سرعت مناسب برای بیان مطالب

ه) سئوال کردن و یا گرفتن امتحان از دانشجویان در زمان‌های مختلف

و) ایجاد زمینه برای بحث و تبادل نظر مطالب درسی.

جمع‌بندی این نتایج بر اساس دیدگاه‌های دانشجویان و استادان، نشان‌گر این است که تفاوت عمده‌ای در دیدگاه این دو گروه وجود ندارد، که نگرش واقع‌گرایانه صاحبان فرایند آموزش را نشان می‌دهد و این نشان دهنده تلاش اعضای گروه در جهت ارتقاء کیفیت آموزش است.

امور پژوهشی. بخشی از ملاک‌های پرسشنامه‌های تهیه شده مربوط به امور پژوهشی بوده است که میانگین رتبه به‌دست آمده از آن‌ها ۴/۲۶ (قوی) می‌باشد و نشان‌دهنده تمایل اعضای هیأت علمی به فعالیت‌های پژوهشی، علی‌رغم وجود واحدهای درسی و تدریس است. لازم به ذکر است که با ارتقاء امکانات مناسب پژوهشی در بخش می‌توان موجبات بالا رفتن رتبه پژوهشی بخش را فراهم نمود.

امکانات و تجهیزات گروه. در این بخش ۶۴ ملاک مورد ارزیابی قرار گرفته است. میانگین رتبه کسب شده ۳/۲۷ می‌باشد که بر طبق جدول گورمن "بیش از رضایت‌بخش" است. در این بین بالاترین رتبه مربوط به تجهیزات آموزشی و پایین‌ترین آن مربوط به امکانات فیزیکی است که بر مبنای جدول گورمن "بیش‌از رضایت‌بخش" می‌باشد ولی به نظر می‌رسد که نیاز به امکانات مدرن‌تر و هم‌چنین تجهیز آزمایشگاه ضروری‌است. ارزیابی امکانات و تجهیزات از دیدگاه اساتید و دانشجویان با ۳۱ پرسش صورت گرفته و در این مورد نیز دیدگاه هر دو گروه تقریباً یکسان است.

[Downloaded from koomeshjournal.semums.ac.ir on 2024-04-23]

تشکیلات گروه. در این زمینه رتبه مدیر گروه "خوب" (۳/۷۵) و اعضای‌گروه "بیش از رضایت‌بخش" (۳/۵۱) است و نشان‌دهنده وضعیت مطلوب بخش می‌باشد.

روند کلی آموزش، تجهیزات وتشکیلات. به منظور دست‌یابی به وضعیت کلی گروه از لحاظ اهداف فوق بدون تفکیک آن‌ها، نظرات دانشجویان در خصوص ۱۲ ملاک مطرح شده رتبه "خوب" (۳/۸۰) را نشان می‌دهد که پایین‌ترین آن مربوط به پایین بودن امکانات سمعی و بصری و تعداد کلاس‌های درس می‌باشد. مسلماً به خاطر تعدد تشکیل کلاس‌های هم‌زمان، برگزاری برخی از کلاس‌ها به سایر بخش‌ها سوق داده می‌شود که موجب نارضایتی دانشجویان می‌گردد. هم‌چنین کمبود امکانات پیشرفته سمعی و بصری وجود دارد.

نتیجه‌گیری

از کل ۴۲۰ ملاک مطرح شده، بالاترین رتبه مربوط به ملاک‌های اهداف آموزشی با رتبه "خوب" (۳/۶۰) و پایین‌ترین آن مربوط به تجهیزات و امکانات آموزشی با درجه "بیش از رضایت‌بخش" (۳/۴۳) بوده است. میانگین کل رتبه اعطا شده به بخش فیزیولوژی "بیش ازرضایت‌بخش" (۳/۵۳) می‌باشد. مقایسه نتایج نشان‌دهنده این است که دیدگاه هر دو گروه در خصوص ارزیابی گروه از نظر اهداف آموزشی، پژوهشی، تجهیزات و تشکیلات، نزدیک به یکدیگر است و هم‌سان بودن دیدگاه‌های دانشجویان و اساتید می‌تواند مشکلات زیادی را حل نماید.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از معاونت آموزشی و پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سمنان و نیز از مرکز توسعه آموزش پزشکی دانشگاه که در انجام این پژوهش مساعدت‌های لازم را مبذول داشتند تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

[۱] صالحی. در ترجمه آموزش برای یادگیری بهتر. ابات اف. آر. (مؤلف)، تهران: انتشارات وزارت بهداشت،۱۳۷۴.

[۲] نیایی امیرمازیار. استانداردهای اعتباربخشی. LCME، دبیرخانه شورای نظارت، ارزشیابی و گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور، دی‌ماه ۱۳۷۹.

[۳] بازرگان عباس. سیستم نشان‌گرهای آموزشی و کاربرد آن‌در تحلیل کارآیی دانشگاهی. فصل‌نامه دانشکده علوم‌تربیتی دانشگاه تهران، ۱۳۷۲؛ سال ۱۶، شماره ۱ و ۲: صفحات ۲۴-۹.

[۴] بازرگان عباس. کاربرد ارزشیابی آموزشی در بهبود کیفیت آموزش عالی با تأکید بر آموزش پزشکی. چاپ دبیرخانه نظارت، ارزشیابی و گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی، آذر ۱۳۷۷.

[۵] بازرگان عباس. ارزیابی درونی دانشگاهی و کاربرد آن در بهبود مستمر کیفیت آموزش عالی. فصل‌نامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، سال ۷۴؛ شماره ۳ و ۴.

[۶] فولادی حوریه، نوری محمد. راهنمایی برای خود ارزیابی سازمانی. دبیرخانه شورای نظارت، ارزشیابی و گسترش دانشگاه‌های علوم‌پزشکی کشور، دی ماه ۱۳۷۹.

[۷] اعضای هیأت علمی گروه فیزیولوژی دانشگاه علوم پزشکی سمنان. طرح ارزیابی درونی گروه فیزیولوژی دانشگاه علوم پزشکی سمنان. مرکز توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی سمنان، ۱۳۸۱.

[۸] کافمن هرمن. برنامه‌ریزی استراتژیک در نظام آموزشی. تهران: انتشارات مدرسه، ۱۳۷۸.

[9] Bazargan A. Introduction to assessing quality in higher medical education. J Quality Higher Educ, 1999; 5: 61-68.

[10] Claile JR. The applicability of an international quality standard as a frame work for establishing quality systems in higher education institute in Australia. J Inst Res, 1994; 3: 58-69.

[11] Dill DD. Throught deming's eyes: across-national analysis of quality assurance in higher education. J Quality Higher Educ, 1995; 1: 95-110.

[Downloaded from koomeshjournal.semums.ac.ir on 2024-04-23]

[12] Kome P. Evaluation of courses, students and teachers in UNESCO, higher education in Africa; trends and challenges for the 21 century. Dakar: Unesco Reginal Office, 1992.174-180.

[13] Meade P. Utilising the unversity as a learning organization to facilitate quality improvement. J Quality Higher Educ, 1995; 1: 111-121.

[Downloaded from koomeshjournal.semums.ac.ir on 2024-04-23]